

ROTONDE

“Dak- en thuislozen hebben onze hulp nodig”

Riet van Dijk

Na de dood van Pim Fortuyn kon Jan, 53 jaar en dakloos, de gedachte dat alles met de dood ophoudt, niet meer verdragen. Hij werd opgevoed met het ‘geloof’ dat God niet bestaat, maar na Fortuyns dood begon hij er anders over te denken. Hij kon terecht op een bijbelcursus van Ontmoeting in Rotterdam, een reformatorische stichting die het als haar taak ziet dak- en thuislozen te helpen. “Ook de Here Jezus had omgang met mensen aan de rand van de samenleving, met ‘hoeren, tollenaars en zondaren’. Hij had hun behoud op het oog”, zegt Corine de Jong. Ze is hoofd PR op het centraal bureau van de stichting. Een belangrijke functie, want er moet geld binnenkomen. “Maar een minstens zo belangrijk doel”, zegt ze, “is dat er echt hartelijke betrokkenheid ontstaat bij de achterban.”

Het centraal bureau van Stichting Ontmoeting is gevestigd in een mooi oud pand aan de Mathenesserlaan in Rotterdam. Aan deze laan staat ook de kerk waarin de uitvaartdienst voor Pim Fortuyn werd gehouden. Wat wilde hij trouwens voor dak- en thuislozen doen? Er waren in 1995 in Rotterdam 2872 geregistreerde dak- en thuislozen. Nu is de populatie bijna verdubbeld. Het aantal is in zeven jaar gegroeid naar 4607. Nergens kom ik, als regelmatige bezoeker van Rotterdam, ook meer zwervers tegen dan hier. In de trein tussen Rotterdam Alexander en Rotterdam Centraal houden ze hun verhaal, op het station hangen ze rond, en als ik in de metro zit, komen ze weer langs. Op het plein waar ik altijd uitstap, word ik regelmatig door een magere vrouw aangeklampt.

Corine de Jong zit in de vergaderkamer met hoog plafond - het galmt bijna - en beaamt dat mensen vaak een afkeer hebben van dak- en thuislozen. Maar, kan zij ook melden, onder de achterban van Ontmoeting is het bewustzijn van de problematiek en de betrokkenheid bij dak- en thuislozen de laatste jaren toch gegroeid. “Vroeger leefde nog heel sterk het vooroordeel: die daklozen kiezen er zelf voor, het is hun eigen schuld. Nu zeggen meer mensen: nee, deze mensen hebben onze hulp nodig, ook vanuit bijbels perspectief.”

Vooroordelen

Een belangrijk middel om betrokkenheid bij de achterban te creëren, is het wegnemen van oordelen en vooroordelen. “Daar zijn we dus al voor een deel in geslaagd”, zegt de PR-medewerker. “Maar het blijft zo dat hulp aan dak- en thuislozen moeilijker te verkopen is dan bijvoorbeeld hulp aan kinderen in de derde wereld. Vooral als het gaat om dak- en thuislozen die in detentie hebben gezeten, ook een doelgroep van Ontmoeting. Ze moeten ze veel strenger straffen, zeggen mensen, de gevangenis is geen hotel.”

“Ze hebben ook zeker straf nodig”, is het commentaar van Corine de Jong, “maar als de straf uitgezeten is, moet het wel weer zo zijn dat ze een normale kans hebben. Dan mag je in feite niet meer terugblikken op het leven dat iemand heeft gehad. Dat is moeilijk, maar wij proberen dat wel aan de achterban mee te geven. Het is nodig dat iemand weer een goede kans krijgt, bijvoorbeeld met een resocialisatieprogramma.”

Een heel aantal mensen denkt ook dat dak- en thuislozen niet anders willen, dat ze niet gewoon willen leven. “Maar je moet dan wel aandacht hebben voor hun achtergrond”, vindt De Jong.

“Het kan best zijn dat iemand vroeger al tien keer heeft geprobeerd af te kicken, een baan te vinden, in een huis te leven. Als dat elke keer weer mislukt, geef je op een gegeven moment de moed op en zeg je: ik wil niet meer. Terwijl het in feite zo is dat je het niet meer kunt.”

Straatactie

Er zit een enorme kloof tussen de wereld van de dak- en thuislozen en onze wereld. Dak- en thuisloosheid staat vaak heel ver van je bed. “Ik kom zelf bijvoorbeeld uit Waddinxveen, daar zie ik nooit een dakloze”, zegt De Jong. “Daarom vinden wij het zo belangrijk om de achterban in contact te brengen met de doelgroep. We houden bijvoorbeeld ontmoetingsdagen, waarop dak- en thuislozen vertellen over wat ze meemaken. Dan merken we dat er iets ontstaat tussen hen en het publiek. Dat is ontzettend mooi en het werkt ook nog heel lang na. Mensen blijven bijvoorbeeld kaarten sturen of ze gaan vrijwilligerswerk doen.”

Heel belangrijk voor de betrokkenheid is ook de straatactie die twee keer in de maand in Rotterdam wordt gehouden. Dan delen medewerkers samen met vrijwilligers, bijvoorbeeld leden van een vereniging of een kerkenraad, soep en brood uit in het centrum en op de Keileweg, waar de prostitutiezone is. “Daar is veel animo voor”, zegt Corine de Jong, “we zitten nu al tot eind volgend jaar vol. Als mensen daar zijn geweest, zie je vaak dat ze helemaal om gaan. Het is vreselijk wat je daar ziet, zeker bij de Keileweg. Ze zeggen dan: we moeten die mensen gewoon ontzettend helpen. En ook de dak- en thuislozen zelf waarderen het. Ze vinden het wel bijzonder, omdat er nooit iemand voor hen als mens komt. Ze vragen ook wel waarom wij het doen.”

Resocialisatie

In 1988 is Stichting Ontmoeting officieel opgericht. “Een aantal dominees en gemeenteleden in grotestadskerken signaleerde dat er vanuit de reformatorische gezindte nog niets werd gedaan voor dak- en thuislozen”, licht Corine de Jong toe. In het bestuur van de stichting zitten vertegenwoordigers uit de Nederlandse Hervormde Kerk, de Christelijke Gereformeerde Kerk, de Gereformeerde Gemeente, de Gereformeerde Gemeenten in Nederland en de Oud-Gereformeerde Gemeenten in Nederland. Het grootste gedeelte van de achterban maakt van deze kerken deel uit en ook het geld komt van begunstigers, kerken, bedrijven en scholen in deze kringen. Daarnaast krijgt Ontmoeting nu subsidie van het Ministerie van Justitie, van de gemeente Rotterdam en via de AWBZ, de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten, omdat er ook zorg wordt verleend aan dak- en thuislozen.

“Drie jaar na de oprichting, in 1991, is in Rotterdam het dienstencentrum geopend”, vertelt De Jong. “Het dienstencentrum is voor laagdrempelige opvang. Hier kunnen dak- en thuislozen komen voor praktische diensten als een douche en een lunch, een kopje koffie en een praatje. In 1995 werd het woon-werkcentrum in Epe geopend, waar dak- en thuislozen die uit detentie komen, terecht kunnen. Bij deze groep zie je vaak dat ze weer terugvallen in het oude levenspatroon, in de criminaliteit en de verslaving. In Epe volgen zij een resocialisatieprogramma van zestien maanden om dat te voorkomen.

Het centrum in Epe werd in eerste instantie opgezet om dak- en thuislozen die bij het dienstencentrum in Rotterdam komen, te resocialiseren. Maar dat was te hoog gegrepen. Het is een pittig programma en het bleek gewoon te moeilijk voor hen. Je moet dak- en thuislozen in hun eigen leefomgeving houden en van daaruit kijken wat je kunt doen om ervoor te zorgen dat ze niet alleen niet verder afglijden, maar ook een stapje verder komen. We zijn daarom vorig jaar in Rotterdam met een woonprogramma begonnen, waarbij mensen tijdelijk in een kamer kunnen wonen en daarna worden begeleid naar een eigen woning. Je ziet nu dat dat meer bij hen past dan

een uitgebreid programma volgen. Het kan dan best zijn dat iemand wel verslaafd blijft of geen werk krijgt, maar dat is nog altijd beter dan dat hij op straat blijft leven.”

Thuisloosheid

De behandeling en begeleiding in het resocialisatieprogramma richt zich op de speciale problematiek van thuisloosheid. “Een kenmerk van thuisloosheid is dat mensen heel slecht sociale contacten kunnen opbouwen”, legt Corine de Jong uit. “Dat kan te maken hebben met allerlei dingen die vroeger met ze gebeurd zijn. In hun jeugd hebben ze vaak geen geborgenheid gehad, geen liefde van hun ouders, waardoor ze als kind al een heel sterk wantrouwen hebben gekregen tegen mensen.

Aan het begin wordt met de mentor, een hulpverlener, een leerroute opgesteld, waarin de cliënt kan bepalen aan welke leerdoelen hij wil gaan werken. Dat kan bijvoorbeeld zijn: met agressie leren omgaan, de vrije tijd nuttig besteden of sociale contacten opbouwen. Daarnaast volgen de cliënten een werktraject, waarin ze kunnen leren een normaal werkritme op te bouwen.

Al zijn er altijd mensen die finaal terugvallen, dit programma heeft effect. Uit een onderzoek is gebleken dat een groot deel van de cliënten niet meer terugvalt in de verslaving en ook niet meer in contact komt met justitie. Een heel aantal bouwt een maatschappelijk goed leven op. En ook cliënten die niet het hele programma hebben gevolgd - of doordat ze regels hebben overtreden en zijn geschorst, of doordat toch blijkt dat ze niet in het programma passen - kunnen nadien redelijk functioneren. Ze geven zelf ook aan dat ze er wat aan hebben gehad. Als het programma halverwege is afgebroken, wil dat dus niet zeggen dat het is mislukt.”

Buitenslapers

De laatste jaren heeft Ontmoeting haar activiteiten sterk uitgebreid. “Dit jaar is het veldwerk erbij gekomen, het werk onder ‘buitenslapers’”, vertelt De Jong. “In Rotterdam zijn zo’n vierhonderd mensen die altijd in portieken of bosjes slapen. Ze hebben met niemand contact, je moet ze echt opzoeken en heel langzaam proberen wat vertrouwen op te bouwen. Dat is heel moeilijk, omdat deze mensen vaak erg wantrouwend zijn.

Ook het E-centrum is iets van de laatste tijd. Daar kunnen bezoekers een computercursus volgen en e-mailen. Dat slaat goed aan. Via e-mail contacten opbouwen is makkelijker dan bellen of op bezoek gaan.

Verder willen we kijken of we misschien ook iets kunnen betekenen voor dak- en thuislozen in middelgrote gemeenten. Omdat dak- en thuisloosheid in het algemeen toeneemt, krijg je ook meer dak- en thuislozen in kleinere steden. Dat heeft te maken met de toenemende individualisering. Mensen staan allemaal op zichzelf. Als ik lees in de krant dat iemand in een flat een jaar dood kan liggen, dan denk ik: dat is al een stukje thuisloosheid. Iemand heeft blijkbaar geen enkel contact met de omgeving. Dat zie je toch steeds meer toenemen en daarvan willen we de achterban ook bewust maken. Het is niet alleen in een stad als Rotterdam of Amsterdam of Utrecht, het kan ook uw buurvrouw zijn.”

Levensvragen

Stichting Ontmoeting biedt opvang en hulp aan dak- en thuislozen, zoals ook het Leger des Heils dat doet. Ontmoeting werkt ook samen met andere instellingen in Rotterdam voor dak- en thuislozen. Maar wat heeft Ontmoeting nu meer te bieden, vanuit haar reformatorische achtergrond?

“Wat willen we meegeven...”, aarzelt Corine de Jong. “Ja, de inhoud van de Bijbel, maar dat interpreteert de een anders dan de ander.” Dan zegt ze: “Uit een onderzoek onder drie christelijke

instellingen voor dak- en thuislozen kwam deze typering van Ontmoeting naar voren: tegen de duistere achtergrond van het bestaan van de mensen is er hoop in de Here Jezus. Voor ons is het een gegeven dat alle nood in deze wereld komt door de zonde. Wij hebben, hoe ellendig het ook is, alle narigheid over onszelf afgeroepen. Maar daar moeten we niet in blijven steken, want daarna is het wel zo dat de Here Jezus is gekomen om het verlorene te zoeken.

Deze missie geeft een spanningsveld, voor de dak- en thuislozen die in aanraking komen met een compleet andere wereld, en ook voor ons. Want hoe kun je op een goede manier toch iets van een christelijke levenswijze overbrengen? Het is ook best moeilijk dat je werkt vanuit een reformatorische achterban en tegelijkertijd met een doelgroep die meestal niets van het christelijk geloof weet. Wij denken bijvoorbeeld wel na over het gebruik van een vertaling van de Bijbel en van televisie en verantwoorde video's, terwijl dat binnen een bepaald deel van onze achterban niet bespreekbaar is.

Wij zijn geen evangelisten, maar we willen graag dat mensen in de Here Jezus gaan geloven. Dat is het beste wat je dak- en thuislozen kunt toewensen. We hebben sinds vorig jaar ook een pastoraal medewerker in dienst, want er is veel behoefte aan zielszorg. Doordat er veel problemen zijn onder dak- en thuislozen, zitten ze met allerlei levensvragen. Waarom overkomt mij dit alles? Waarom is er zoveel lijden in de wereld als er een God is? Vragen die wij zelf ook hebben, maar deze mensen nog veel meer. Daarin proberen we mee te denken en een antwoord te geven.”

Organiseert u aan het einde van het seizoen een avond voor de vereniging of de bijbelstudieclub? Graag komt Ontmoeting voorlichting geven. Voor een afspraak kunt u bellen of mailen: telefoon: 010-4257677; e-mail: info@ontmoeting.org.

Voor meer informatie over activiteiten en doelen van Stichting Ontmoeting, bezoek de website www.ontmoeting.org.